

TEHNIKA

ÜLIKOOOL

Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht

4 (1441)
20. veebruar
1996

Tallinna Tehnikaülikooli nõukogu avalik pöördumine

Eesti Vabariigi haridusministri poole

Lugupeetud hr Jaak Aaviksoo!

Tunnetades oma vastutust Eesti tehnika- ja majandusalase akadeemilise koolituse, alusuuringute ning Eesti Vabariigi vajadustest lähtuvate teadusuuringute rakenduste järjepidevuse ja taseme eest; pidades vajalikuks Eesti kõrgharidussüsteemi tasakaalustatud ja stabiilset arendamist; tunnistades ülikoolide ja akadeemiliste teadusasutuste integratsiooniprotsesside süvendamise vajadust; pidades Tallinna Tehnikaülikooli Eesti tingimustes kõige sobivamaks tehnikateaduste ning nendega külgnevate alade uurimistööde viljelemise kohaks; väljendab Tallinna Tehnikaülikooli nõukogu oma üksmeelt alljänevas:

1. Toetame ministeeriumi algatatud samme ülikoolide ja akadeemiliste teadusasutuste integreerimisel.
2. Peame lubamatuks Teie poolt juhitava ministeeriumi omavoli riigieelarvest kaetavate õppekulude jaotamise põhimõtete rakendamisel 1996. aasta eelarvesummade jao-

tamisel ja nõuame väljakuulutatud jaotuse tühistamist ning vastavusse viimist kehtivate dokumentidega.

3. Loeme seniseid kõrgkoolide riigieelarvelise finantseerimise aluseid avalike ülikoolide tegutsemise põhimõtete mittedobivateks ning peame hädavajalikuks uute finantseerimis põhimõtete kiiret väljatöötamist nende rakendamiseks 1997. aasta riigieelarve koostamisel ja väljendame oma valmisolekut osalemiseks selles töös.

4. Väljendame oma nõrdimust ministri ebaetilise ja soovimatut pretsedenti loova teguviisi puhul Tartu Ülikooli õigusteaduskonna õppejõudude palgataotluse lahendamisel, mis peaks olema avaliku ülikooli siseküsimus, mitte aga subjektiivne riigieelarve ümberjaotamine.

5. Peame vältimatuks kiire lahenduse leidmist TTÜ emeritprofessorite tasustamise probleemile.

6. Peame vajalikuks Eesti kõrgharidussüsteemi arenduskava võimalikult kiiret koostamist ja väljendame oma valmisolekut osaleda selle väljatöötamisel.

Vastu võetud TTÜ nõukogu istungil

13. veebruaril 1996. aastal.

Pöördumise eellugu

1. veebruari õhtul kella seitsme paiku saabus meie majja osaliselt loetamatu faks, millest võis aimata, et ministeeriumis on midagi rehkendatud, aga millest ei võinud järeldada, et tegu on kinnitatud eelarvejaotusega. Nii interpreteeris dokumenti meie kantsler kogu TTÜle laekunud posti läbi vaadates, ja kuna oli hiline õhtutund, jättis paberipaki töölauale hommikuseks tööks.

2. veebruaril ilmus ajalehes *Postimees* **Made Laasi** kirjutis "Haridusminister kinnitab kõrgkoolide hariduskulude eelarve", alapealkirjaga "TÜ saab õigusteaduskonna õppejõudude palga tõstmiseks 1,1 miljonit krooni". Sellest ajalehetükist sai ka Tehnikaülikool teada, et rong on justkui juba läinud.

8. veebruaril edastas rektor **Olav Aarna** haridusminister **Jaak Aaviksoole** 12st punktist koosneva nõudliku kirja. Koopiad nimetatud läkitusest saadeti kõigile TTÜ nõu-

kogu liikmetele tutvumiseks ja arvamuse kujundamiseks.

12. veebruaril kogunesid koosolekule TTÜ professorid ja otsustasid teha avaliku pöördumise ministrile.

13. veebruaril toimus TTÜ nõukogu istung, kus kolm esimest päevakorrapunkti ammendati täielikus konsensus poole tunniga. Ligi kaks tundi kestnud konstruktiivne poleemika lõppes ülaltoodud dokumendi teksti heakskiitmisega.

Pöördumine saadeti ajalehtedele *Postimees*, *Sõnumileht*, *Päevaleht* ja *Ohtuleht*, ning *Eesti Televisioonile*. Intervjuu rektoriga andis samal õhtul eetrisse *Vikerraadio*. Omal viisil lahkas probleemi ajalehes *Esmaspäev* meie kultuuri-juht **Olavi Pihlamägi**. Järgmisel nädalal uued uudised.

Info võttis kokku

toimetus

Mida uut on teel sularahata palgaarveldustele üleminekul

Tulenevalt vajadusest üle minna sularahata palgaarveldustele, lähtudes palgaseadusest ja vajadusest osaliselt muuta TTÜ kollektiivlepingut, otsustas nõukogu (24.01.) alustada sularahata palgaarveldustele üleminekut arvestusega, et jõuda selle protseduuriga lõpule 1. juuniks 1996.

Samuti otsustas nõukogu teha TTÜ Ametiühingute Liidule ettepaneku muuta kollektiivlepingut järgmistes põhimõtetes:

- Töötaja töötasu kantakse iga kuu 10. kuupäevaks tema avalduses märgitud pank.
- Töötasu ülekandmiseks tehtud kulutused (arvelduskonto avamine ja ülekandetasu) kannab ülikool juhul, kui töötaja on valinud kas Hoiupanga, Põhja-Eesti Panga või Hansapanga ning esitanud vastava avalduse enne 31. märtsi.
- Märgitud pankadest loobumisel ja soovides kasutada mõne muu panga teenuseid teostatakse vajalikud kulutused töötaja kulul.
- Töötaja avalduse laekumise korral tehakse esimene ülekanne järgneva kuu 10. kuupäevaks. Kui töötaja esitab avalduse enne 19. kuupäeva, arvestatakse talle avansipäeval sularahas väljamaksmiseks tavapärase summa.

Neljapäeval, 1. veebruaril toimus aulas Põhja-Eesti Panga, Hansapanga ja Hoiupanga TEABEPÄEV, kus oli juttu arve avamisest, sularahata arveldustest, pangakaartide saamisest ja kasutamisest ning kõigest, mis rahvast huvitas raha ja panga seostes ning uuele süsteemile üleminekus.

Arvet avada, vormistada ning pangakaardi välja anda on märgitud kolm pank lubanud TTÜ töötajatele soodsatel tingimustel. Nüüd on igal meie inimesel võimalik valida nimetatud pankadest endale sobiv. Juba on ülikooli töötajate laudadele jõudnud vajalikud paberid, mille lisades saab avaldada soovi nn odavamate, palgakontodeks paremini sobivate pangakaartide saamiseks. Kallim kaart on samuti võimalik, kuid juba selle tellija kulul.

Täidetud paberid koos oma soovivaldustega tuleb ökonomikaosakonda esitada hiljemalt 29. veebruariks.

Lisainformatsiooni saab ökonomikaosakonnast ja loetud kolmest pangast.

Pressitalitus

Talvised maasikamõtted

- Hilineme!
- Kuhu?
- Maasikaid korjama!
- Maasikaid? Jaanuaris?! Nagu kurja võdrasema muinasjutus...
- Ammu on teada tõsiasi: meie poolkeral maasikas talvel ei kasva. Küll aga kiirustasid Tallinna Tehnikaülikooli tudengid Jevgeni Lukin ja Olga Paraskun sellepärast, et 29. jaanuaril võeti viimast päeva vastu dokumente Inglismaa maasikapõldudele. Septembris 1995 aga oli Olga tulnud tagasi Soomest samuti maasikakorjamiselt. Siis vestlesime temaga umbes nii:
- Kas meeldis?
- Väga!
- Kas lähed ka järgmisel suvel?
- Eil!

Just nõnda - mõlemad vastused anti hüümärgiga. Nüüd, talvel, püüdis ta mind veenda, et ma olin tookord valesi mõistnud. Oljale Soomes siiski meeldis. Kuigi otsustas nüüd mitte sinna tagasi, vaid Inglismaale sõita. Mismoodi kulges Eestist üle lahe kohale sõitnud "neegrite" elu?

Kaks neiu, Olja ja tema sõbranna, saabusid Maasika Krahvkonda, soome keeli Suonenjoele, 400 km Helsingist. Seltskond paigutati taludesse elama. Kahele tallinlannale lisaks asusid samas ka kaks hispaanlast ja kuus seitse soomlast.

Kohapealsed plussid ja miinused jagunesid järgmiselt. Esiteks miinused:

- 1) Soome keelt ei osatud. "Neegritarid" oskasid inglise keelt, aga Soomes paneb inglise ainult noorem põlvkond. Seetõttu käis kogu suhtlemine 15aastase peretütre kaudu.
- 2) Tööde maht. Päev oli rangelt jagatud, küürutati 7 tundi iga päev.

Plussid:

- 1) Toit. Söödeti 5 korda päevas erakordselt maitsvate toitudega, mida esialgu oli normaalsel inimesel võimatu omastada. Kuid kõigea võib harjuda - lõpupoole tundus, et süüa on vähevõitu...
- 2) Saun. Tõeline soome saun. Kord nädalas.
- 3) Mets. Ilus, tihe, peaaegu metsik. Alguses oli tõeline mõnu jalutada mööda metsa. Hiljem, tõsi, tüütas ära.

Noh, ja lõpuks maasikas ise. Selliseid sorte meil ei ole. Suur, magus, tulipunane. Ja söö

palju tahad. Sellist kaupa, nagu meil suvel turul müüakse, oleks Soomes häbi isegi pakuda.

Korjamine toimus põhimõttel: mari korvi, mari suhu. Kuid põllud olid võimsad, nende tühjaks söömine peremehi ei ähvarda.

Need, kes eelmisel suvel juba Inglismaal käisid, teavad kõnelda, et seal koduste delikatessidega ei toideta. Kontsentraadid tuuakse poest. Ja tööpäev kestab 12 tundi. Pole seal ka kohisevaid metsi ega soome saunu. Kuid võibolla on seal teised rõõmud? Vähemalt saab ise otse suhelda. Ja linn on lähedal.

Kuid ei pruugi ka sattuda heade peremeeste juurde. Tuleb nende seas ette häid inimesi, aga ka "tõelisi töörahva ekspluataatoreid". On ka lihtsalt sulisid.

Ühest talust Suonenjoel Eesti noored augustis koju ei tulnud. Tõsi, nemad ei olnud tudengid. Nad olid teinud endale viisa septembris lõpuni - lihtsalt niisama. Peremees esitas lepingu - ühes eksemplarid, soome keeles. Tõlget ei olnud. Noored kirjutasid alla, nõudmata tõlketeksti, dublikaati, kontrollimata töö lõpu tähtaja olemasolu. Nii juhtuski, et leping kehtis viisa lõpuni. Niisiis tuli töötada kaks kuud kauem.

Mida nad seal tegid, kui maasikas otsa sai? Kastsid ja kaevavad silmaga hõlmamatuid põlde, lõikasid võsuid.

Kurb, aga tõsi. Vaevalt kasutas peremees sama nippi teiste maade inimestega. Meie omadel tuleks kõigepealt selgeks õppida lepingute sõlmimine!

Kaks maad - Soome ja Inglismaa - pakuvad praegu maasikakorjamistööd. Kummalgi on omad tingimused. Kes mille valib, on maitseasi. Kellele metsad, kellele supermarketid. Vabu päevi on vaid üks nädalas.

Ühe osa kogu ürituse õnnestumisest moodustab aga just sulle sattunud pererahvas. Kuigi tõelisi ingleid ja tõelisi saatanaid juhtub harva ette. Kuid lihtsameelsed tudengid, eilsed koolilõpilased - lepingut alla kirjutades lugege hoolega läbi mõlemad eksemplarid. Väldite ebameeldivaid ootamatusi!

Jana Majevska

NB! Jõgeva maavalitsus NB!

kuulutab välja

konkursi bakalaureuse või magistratööde hindamiseks, milles leiab käsitlemist Jõgeva maakonna või selle osadega seonduv. Kitsendusi ei seata erinevate distsipliinide ja valdkondade suhtes. Tingimuseks on, et seos Jõgeva maakonnaga oleks identifitseeritav ja olulises proportsioonis esinev. Parimale tööle preemia 3000.- EEK.

Tähtaeg 15. september 1996.

Tööd saata Jõgeva, Suur 3, EE2350.

Tulemused selguvad 1. oktoobril 1996. Info Jõgeva maavalitsuse arendusosakonnast, Ülari Alamets, tel 277 22 305.

Diplom

Tallinna Tehnikaülikool

TNT Express Worldwide Eesti AS
ja Lastehaigla

tänavad Teid ajavahemikul 22.09 -22. 12. 1995 Tallinna Lastehaigla toetuskampanias osalemise eest.

TNT Express Worldwide Eesti AS juhataja
Anne Heinmaa

Tallinna Lastehaigla peaarst
Merike Martinson

TTÜ: 60 aastat tagasi

Visalt ja aktiivselt kaitses ajakirjanduse kaudu iseseisva tehnilise ülikooli asutamist Tehnilise Hariduse Edendamise Seltsi esimees Karl Ipsberg: "...Eesti kõrgem tehniline õppeasutus peab asuma Tallinnas, riigi pealinnas, sest ta peab töötama kontaktis tegeliku eluga ja tehnilise praktikaga, et niihästi õppejõududel kui ka üliõpilastel oleks võimalik jälgida ligemalt meie tehnilist arengut, muidu hallitab ettekantav tehnikateadus kogu oma jüngritega", ("Päevaleht").

Vastuväiteid: "...tehnilised ülikoolid välismaal on arenenud kitsalt ühekülgseks, sattunud eriainelise rakendusmaterjali rägastikku, jättes väga vähe aega süvenemiseks eel- ja põhiainetesse, sellega on teaduslik alus — see ainus eeldus kestvaks edenemiseks — tagaplaanile surutud", (E. Nurmiste, "Uus Eesti"). "Postimees": "Tehnikaülikooli eraldiolemiseks pole igatahes rohkem põhjust, kui näiteks arsti- või usuteaduskonna eraldumisel ülikoolist...".

Veebruar 1936

Rauges (ajutiselt!) "tehnikateaduskonna sõda" ja argumenteeritud väitlus ajakirjanduse veergudel, oldi valituskomisjoni otsuse ootel.

1. veebruar: Tartu Ülikooli tehnikateaduskonna vee-majanduse ja vesiehitiste prof V. Paavel pidas oma esiloengu teemal "Inseneri tegevus, selle eesmärgid,

iseärasused, alused ja tulevikusiidid" (ilmus brošüürina 1936. a Tartus, 12 lk). V. Paavel oli hiljem TTÜ professor ja prorektor.

10. veebruar: Tallinna Tehnikumi 17 üliõpilast kaitsesid lõpuprojekte (Erialati: ehitustehnika - 9, elektrotehnika - 3, kultuuritehnika -3, masinaehitus - 1 ja arhitektuur - 1).

Rubriigi "60 aastat tagasi" täiendust-laiendust vt ka lk 4-6 dots J. Toomaspoja memuaaridest.

Tehnikaülikooli ajalooliste isikute tähtpäevi

veebuar

105 aastat tagasi, 6. veebruaril 1891 a. sündis Rakvere vallas agronoomiainsener **August Lepik**, kes oli põllutöoministeeriumi katastri ja maakorralduse osakonna direktor, Maaparandusameti juhataja. TTs õpetas a-il 1921-1925 geodeesia instrumente, maaplaane jm. Kõuditati 1941. a. Suri 1946. a Venemaal.

100 aastat tagasi, 15. veebruaril 1896. a sündis Veriora vallas **Jaan Ivand**. 1926. a lõpetas TT laeva-

ehitusinsenerina ja 1927-1931 oli TT laevamehaanikute kooli õppejõud. TTüs töötas 1939-1963, algul oli õppeülesande täitja, soojustehnika labori erakorraline professor ja juhataja, a-st 1944 soojusenergeetika kateedri juhataja, dotsent.

J. Ivand oli tunnustatud liiklusinspektor, õpikute ja käsiraamatute autor. Tema mitmekülgset eluteed tutvustav näitus on avatud 12.- 26. veebruaril raamatu-kogu galeriis.

Ajaloo rubriike toimetab

Imbi Kaasik

Kapten Z ehk lugu sellest, kuidas

Memuaare

Juhan Toomaspoeg

tika osakonnas ammuste päevade sündmuste meenutamiseks naturaalne (mikrofilmimata) 1935. aasta "Päevaleht". Piirdusin I poolaasta riigikaitseliste ja maailmapoliitiliste sündmustega ja mis seal salata, silm ei pääsenud mööda ka nendel päevadel regulaarselt avaldatud "Politseipeeglistki".

Esimeseks pilgupüüdjaks oli teade 8. jaanuaril, et Eesti Vabariigi valitsus otsustas loobuda varemalt praktiseeritud ajateenijate ennetähtaegselt vabastamisest (kavatseti kinni pidada: nüüd ja edaspidi 12- ja 18kuulisest teenistusajast). Pikem artikkel ilmus (18. jaan) riigi ja omavalitsusjuhtide kokkutulekust, kus riigivanem K. Pätsi kõne kõrval refereeriti ka kaitseväge ülemjuhataja kindral Joh. Laidoneri esinemist ja toodi tähtsamaid nuppeid tema kõnest: "Kaitsevägekohustus on kohustus, ilma milleta ükski kodanik ei saa täisõiguslik kodanik olla... Võib olla, et kaitseväeteenistus mõnele ärahellitatud memmepojale on raske, aga sellele vaadata ei tohi,... tuleb kõigile seletada, et iga kodanik läheks kaitsevärke teadmisega, et seal on teatavaid raskusi, aga ei ole niisuguseid, millest üle ei saa... Keskkoolis on sõjaline õppus läbi viidud... me peame sõjalise õppuse viima ka ülikooli. Ja lõpuks: iga riik, iga rahvas, kes tahab elada, peab valmis olema tarvilikul korral ennast kaitsma, peab valmis olema igal ajal astuma võitlusesse... sõja korral relvadega käes." Kõnes toodu oli otsest seotud tolaaegsete maailmasündmustega. Neid järgnes ridamisi välispoliitiliste sõnumitena: 17. III: "Saksamaa tühistas Versailles'i lepingu" 21. III: "Seisukord on halvem, kui 1914. aastal" 22.III: "Saksamaa lükkas tagasi Prantsusmaa ja Itaalia protestinoodid..." 24. III: "Itaalia mobiliseerib 1911. aasta mehed." 5. IV: "Saksamaa ehitab allveelaevastikku" jne jne. Samas teade 7.V: "Kolme Balti riigi konverents Kaunases, arutlusel üldine poliitiline olukord"

Pojapoeg uuris ajalehte. Näitas rasvase pealkirjaga artiklit, milles arutleti Eesti kutselise armee rajamist. Küsis: "Vanaisa, oled sina sõjaväes olnud?"

"Ei, vastasin, pole ma sõjaväes teeninud ei vene ei saksa poole. Aga sõdur olin küll. Tervelt 60 aastat tagasi Eesti Vabariigi kaitseväes ja vabatahtlikult!" Nägin imestust poisi silmades ja küsimust huultele tekkimas.

"Teine kord," lubasin. Sellest on nii palju aastaid möödunud, et pean mälu värskendamaks. Õnneks leidus TA raamatukogu Bal-

tiiski leidus ka minu poolt otsitu: esialgu vaid tühist tähelepanu leidnud sõnum "Muudatustest 1935. aasta kaitseväeteenistusse võtmise tähtaegadest: varasema jaanuari ja septembri asemel võetakse nüüd jaanuaris ja mais". Just viimane muudatus osutus määravaks meie tulevikule... Aga "Politseipeeglist" võis lugeda enam-vähem samasuguseid teateid kui tänapäeval: tapmistest ja tapmiskatsetest, leitud laipadest, altkäemaksu võtmistest, laste kadumisest ja otsimisest, suuremate rahasummade röövimistest jne jne...

Meil, Tallinna tehnikumi 1935. aasta abiturientidel, olid käes kibekiired lõputööde-projektide koostamise päevad. Varem päevakorral olnud nooruslikult tulised sisepoliitilised vaidlused "Vapside poolt ja vastu" hääbusid, sest esile oli kerkinud vabadussõjalaste vahistatud juhtide kohtuprotsess. Meie mõtted olid rohkem seotud lõpetamisega ja lõpetamisjärgse tegevusega. Samas osutusid tõseks kuuludused, et 1935.aastal välja kuulutatud, eelmiste aastatega võrreldes varasem (mais)

kaitsevärke kutsumine oli mõeldud abiturientidele!

Täpsem selgitus näitas, et meile, 17-18aastastele võimaldati kohe pärast kooli lõpetamist vabatahtlikult, st enne reeglite kohast 20aastaseks saamist astuda soodustatud tingimustel kaitsevärke sundaega teenima. Soodustus seisnenuks lühendatud (9-10kuises) teenistusajaj enda valitud väeosas. Küllap "vastutuleku" noortele põhjustas eelpool märgitud maailma poliitilise olukorra teravnemine.

Eesti Vabariik pidi oma kaitsevõime suurendamisele mõtlema, küllap ka täiendavale, keskkoolilõpetanute ohvitseride koolitamisele. Me suhtusime pakutud võimalusse esialgu päris ükskõiksel. Ainult klassivend Johannes, kelle lõpetamisjärgseks unistuseks olid ohvitseripagunid, võttis otsekohe tuld.

Siis aga levis kuuludus, et järgmisel, 1936. aasta sügisel

avatakse Tallinnas kõrgem inseneriõppeasutus!

See pani juba tõsisemalt kaalutlema. Mitmel meist mõlkus meeles edasiõppimise soov. Tartu Ülikool nõudis tollal ka tehnikateaduskonda astujatelt keskkooli-gümnaasiumilõputunnistust. Meil aga puudus rida humanitaarõppeaineid (ajalugu, astronoomia jt). Mõned varem lõpetanud koolivennad olid küsimuse lahendanud täiendava lõpuklassi sooritamisega näit. reaalkoolis. See põhjustanuks aastase ajakulu. Kooli kaitsevägeõppuse tundidest teadsime Eesti Kaitseväeteenistuse Seaduse (1926) rangust. Kõik 20aastaseks saanud noormehed pidid väeteenistuse 12-18 kuu jooksul läbi tegema. Ülikooliastunud said küll ajapikendust, kuid mitte üle 26 aasta vanuse. Kes lõpetas, pidi ikkagi teenistuse läbi tegema, kes soovis, võis võtta akadeemilise puhkuse ja selle vältel hakata oma kodanikukohust täitma. See otsustas küsimuse. Sest kui minna otse pärast lõpetamist vabatahtlikult kaitseväeteenistusse ja vabaneda 1936. aasta kevadel, jääks juhul, kui insenerikõrgkooliga tösi taga, parajasti aega sügisesteks sisseastumiseksamiteks ette valmistada. Nii me parajasti 18-aastaseks saanult (või saamas)

kaitseväes teeniti enne ülikooli astumist

otsustasimegi esitada kohalikule kaitsevääringkonna ülemale palve vabatahtlikult kaitsevärke astumiseks...

Nüüd tuli tööle valu anda. Nii minagi. Lõpetasin lõputööks ette nähtud auruveduri ajammehhanismide tugevusarvutused ja vormistasin joonised. Lõpetamise protseduurist ja lõpupeost ma nagu ei mäleta midagi. Küllap kõik korda läks, sest nüüd lehitsetud "Päevalehe" 17. juuni numbrist leidsin sõnumi: Tallinna Tehnikumi masinaehituse lõpetasid: ..., ja nende hulgas ka oma nime. Tegelikult olin ma märgitud kuupäeval arvatavasti kas teel väeossa või juba Tapal, Soomusrongi rügemendis paigale pandud. Miks ma vabatahtlikuna just nimetatud väeosa valisin, pole enam meeles. Võibolla patriootlikul ajendil. Oli ju mõndagi loetud koolipoiste sangarlikust võitlusest Narva all ja nende otsustavast osast mitmesugustes löögirühmades soomusrongidel Vabadussõja päevil. Võibolla tundus väeosa asupaik sobiv. Mitte päris kodu ukse ees, mitte ka kaugel Eestimaa äärel. Nii algaski mu vabatahtlikult kaitsevaelase, esialgu küll väljaõppeta noore teenistusaeg. Mitte just päris enda soovil kapten Z dessandikompanii laskurühmas. Teadagi tahtnuks ma soomusrongi tehnikateenistusse. Koolist saadud teadmiste praktiliseks süvendamiseks. Kahjuks piirdus vabatahtliku omavolikud väeosa nimega. Edasise üle otsustasid teenistusaja algusest lõpuni kohalikud ülemad — jaoulemast kompanii- ja teab kui kõrge ülemani välja. Mu patriootlik vaimustus hakkas raugema, kui enne Tapale sõitu lasksin ära lõigata oma kuklast lokki kalduva musta paruka. Et mitte oodata, kuni seda tehakse väeosas päris topeltuliga. Meeleolu ei tõstnud ka laost saadud sõdurivarustus. Esialgu päris suure kasvuruumiga ilmselt puhastusest tulnud lotendav sõdurifrentš, mille pärast mitmekordset vahetust tingimiseta omaks pidin võtma. Väljapakutud pükste põhjal tuli arvata, et nende kandjad enne mind kõhukad härrasmehed olid olnud.

"Tee püksirihmale sõlm peale!"

soovitati. Noortele ainulubatud jalavarjudeks olid tollal sõdurisaapad. Säärikud tulid kõne alla vaid reameestel ja sedagi omal kulul. Esialgu tõrjusin pakutud jalanartsud tagasi, ema poolt mitu paari sokke kaasas. Vaevalt nädalase riviõppuse järel tuli kiiresti ümber orienteeruda... Esialgu oli tegemist sääresidemete-pindedega. Need tuli oskuslikult põvest saapani kerida, et tolknema ei kipuks. Ei sobinud ka pakutud eesti sõduri lapiku põhjaga ratasmütsid, mis olid enamikus number või kaks väikesed. Kui siis lõpuks "mündrisse" sai, näitas peegel halenaljakat "Eesti Vabariigi kaitseväge vabatahtlikku." Õnneks olin tollal juba Hašeki vahva sõdur Šveijkiga tuttav...

Rühma põhikoosseisus oli kaks jagu väljaõppinud reamehi, kel teenistusaja lõpp sügisel. Nende järgi tuli meil juhendada alates hommikusest äratusest õhtuse loenduseni. Noorte jaod moodustusid kahest vabatahtlike ja ühest tavaliste kutsealuste grupist. Meid kui vabatahtlikke peeti erilisteks — "haritlasteks". Tõtt öelda polnud reameeste ega kutsealuste hulgas peale mõne üksiku kutsekooli lõpetanu ühtegi 6 kl haridusega. See nagu iseenesest kustutas reameeste, kelle deviisiks "vanem kursus — ei ärrita" üleolekuväljendid meie suhtes. Dedovštšinat, nagu räägivad Vene sõjaväes teeninud, meie rühmas küll märgata polnud. Ka allohvitserid käitsid meiega mõõdukalt.

Rahvuslikult koosseisult kuulusid kompanii noorsõdurid — nagu kolmekümnendatel aastatel tavaline — kolme kohalikku rahvusesse. Vabatahtlikud olid enamuses eesti keskkoolidest ja gümnaasiumidest. Samas sakslased: pikk kõrend Heinrich Domchulest ja korpulentne Kurt Saksa reaalkoolist. Kutsealuste hulgas oli kaks venelast: Leonid ülikoolist akadeemilisel puhkusel ja teine oli vanausuline Miša Peipsi äärsest külast, kellel ainukesena eesti keelega raskusi tekkis ja kes poiste jutu järgi õhtul voodis allapoole vööd risti ette löi. Tema ei jäänud rühma kauaks, sest ei suutnud rivis sammu pidada, kusjuures tema mõlemad käed käisid ikka korraga ette ja korraga taha. Ta paigutati hobusemeheks töökomandosse ehk "Possubaasi". Kahju temast vist polnud kellelgi. Juba esimestel päevadel külastasid teda koduküla habemikud ja töid rikkalikult kaasa vastupandamatult lõhnavat suitsukala. Miša pistis "ahvi" alati jäägitult kinni, ei jätnud meelele sabaotsagi.

Rühmaga iga päev otseselt kokku puutunud allohvitseridest on meelde jäänud kolm. Üks rõõmsameelne küllaltki "oma poiss" ja jutu põhjal vastupandamatu naistejääger, teine saksapärase nimega traagilise ilmega, voodi riskülikulist üleskohendust ja lina ülekatte piiret armutult jälgiv pedant, kolmas paksuvõitu, kah "omapoisiks" sättiv, kuid teatava värviga, kes kippus meeskonaruumis ööbima ka siis, kui polnud tema valvekord. Seda värvi naeratava, sind üleni takseeriva hoiakuga oli olnud kodulähedase paberi-pudukaupluse omanik, kes heatahtlikult andis ostule kaasa klantspildi, kuid kelle eest mind poisikesepõlves oli hoiatatud.

Mõnus mees oli kompanii ligi kahe meetri pikkune veltveebel. Tema riviõppusest osa ei võtnud, vaid korraldas ametipabereid ning valmistas ette linnaloa taotlejatele blankette. Samas informeeris kompaniiülemale esinema minejaid viimase meeleolust. Seda oli tingimata tarvis, sest vanapoisiks kalduv, kinnise ilmega kaptenist kiilaspeale üldiselt ei meeldinud poisse laupäeva pealelõunast esmaspäeva hommikuni rügemendi piiridest välja lasta. Keelava otsuse korral ta naeratas kuldhammaste läikides ja teatas lühiootsuse: "Tuhka sa sinna lähed. Saad otsa peale." Sõna "tuhka" oli ta meelissõna. Sellest ka tema hüüdnimi Vanatuhk. Riviõppusele tuli ta välja alles siis, kui poiste samm juba täielikult klappis. Tema käsklused kõlasid kui piitsalöögid. Rühmaülemaks oli vabariigi laskurite eliiti kuuluv sõjakooli haridusega noorepoolne leitnant K.Tema kohtles meid heatahtlikult. Oli riviõppusel küll nõudlik, kuid vabadel minutitel arutluskaaslane. Balti aadlivõsust degenerereerumisingutega Heinrichil ei tahtnud algul rivisamm klappida ja raskusi tegi toimikond. Veltveebli poolt paotatu kohaselt kavatsenud Vanatuhk selle midu sümfaatse poisi Mišale possubaasi seltsiks saata. Siis võttis leitnant K bonnet vajava Heinrichi oma hoole alla ja noore aja lõpuks sai poisist tip-top reamees. Veel praegugi näen seda sünge näoga, väljasirutatud püstoliga vabariigi rekordimeest kompanii koridoris kivistunult kujutluses valitud märgile sihtimas.

Pea tunnistama, et

ligi kümnekuulisest teenistusajast meenuvad vaid üksikud episoodid noorsõduri esimestest päevadest.

Esimene sõdurilõuna rügemendi sööklas. Pik-
kade valgeks küüritud laudade taga on näha järgneb lk 6

Kapten Z...

nii edasijõudnud seitlikasvatatajaid kui ka harjaspäid. Meie laua taha on istet võtnud ühel pool kapral koos reameestega, teisel pool paljaks pügatud peadega vabatahtlikud, mõni veel lotendavas, lõplikult välja vahetamata sõduripluusis. Toimkond tassib auravaid supipotte, ikka kaks ühele lauale, üks esimesele, teine teisele laua poolele. Kuhjaga leivakausid on juba varem valmis pandud. Ei haara veel keegi kulbi poole, sest kapral viipab käega ja soovib uustulnukatele head isu esimeseks soomusronglase lõunaks ja palub meid alustada. Ei liigu meist kellegi käsi. Siis haarab Kurt mu kõrvalt kulbi ja tõstab selle vastas istuvate reameeste ette ja oma saksa reaalkooli viisakusega teatab, et meie kõigi lugupidamine kuulub vanematele härrasmeestele. Seda rituaali jätkub vaid paariks päevaks. Harjutused rüväljakul teevad oma töö ja peagi piilub igamees, kuidas esimesena kulpi ja paksemat palukest saada. Tõele au andes liisan, et supiga sõdurilõuna ei piirdunud. Tavaliselt järgnes hakklihane kartulipraad vms.

Meenub ka esimene arstlik ülevaatus noore aja teise nädala esimesel päeval. Meid käsutati rügemendi ambulantsi valgusküllasesse eesruumi. Kui kõlas käsklus "püksid maha, alakeha paljaks!", osutasid tõesteks reameeste varasemad naerulsui viited. Meid kamandati paraja vahega üksteise järele ritta. Nüüd ilmus ambulantsist rügemendi majorist arst ja istus sõnalausumata küljetsi akna alla paigutatud toolile. Sanitarist kaprali käsklusele pidime järjestikku härra majori ette astuma ja tema käsku täitma. Sinna jõudnult jälgisid toolil meie poole otseti istuja põidlajälje kujulise habeme kohal asuval teraval ninal paiknevat näpitsprillid ülima teravusega järjekordse etteastuja nabaalust mehelikkust. Rivi aeglast edenemist häiris vaid mõne argliku mehe, sh Heinrichi liialt aeglane "näitamine". Stopp tekkis Raplast pärit Reinuga. "Kust sa selle said?" küsimusele pomises poiss midagi arusaamatut. Läbivaatus mööda, püksid jalga ja õppus läks päevakorras edasi. Vaid ülevaatus katkestanu saadeti tapiga Tallinna Magasini tänava haiglasse.

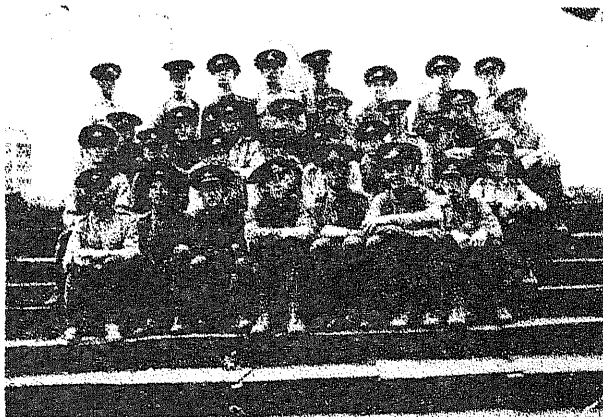
Noore aeg möödus päev päeva järel riviõppustel ja vene vintpüssi materjalialase tundmaõppimise tundides. Mäletan, et ülimalt tähtsaks auks peeti oma püssi numbri teadmist. Seda pidid teadma ka keskõisel äkkarutamisel. Minul on tänapäevani pähe kulunud arv 15524. Rügemendi tellishoonetest kasarmud asusid Tapalt ligi 2 km kaugusel. Vahepeale jäi madal vooreviirg — männimetsa Rebasemägi. Sealt läbi jõudsin Tapale kinno, raudteejaama või paaril korral hambaarsti juurde. Raudteejaamas lonkimine keelati "rindejüridel" rongide peatuse ajal täiesti, või kui just endal oli õnnestunud reede õhtuks paaripäevane linnaluba saada. Esmaspäeva hommikuseks loenduseks (kell 7) pidid tagasi olema.

Noorte aja lõpul toimus tõeline arstlik ülevaatus. Kel tervis korras, pääses aspirantide kursusele sõjakooli Tondile. Mina mitte. Ammune häda, kilpnäärme ülefunktsioon, oli takistuseks.

Pärast kursuslaste minekut tekkis senisest vaiksem ja üksluisem tusaperiood. Uuesti elustus kõik augusti lõpul

manöövrите ja laagri päevil.

Lõpuks siis saime tõelist soomusrongi hõngu. Laskurid, kuulipildurid, kahurväelased ning tehnika-side mehed asutati

Petseri kloostrі trepil. Juhan Toomaspoeg: teine rida vasakult kolmas.

kaubavagunitesse. Ohvitserkoosseisu tarbeks oli reisivagun. Rongi veereva koosseisu esi- ja lõpulüliks oli kontrollkaitseplatvorm. Vedur asus kahuri- ja soomustatud kuulipildujaplatvormi järel. Siis tulid meeskonnna, kauba- ja reisivagunid. Marsruut viis meid Tartust Petseri raudteeharule. Petseri all me peatusimegi ja meeskond asus Piusa jõe kääru telklaagrisse. Ilmad olid ilusad, augusti lõpuööd selged ja tähesajused. Algasid manöövrid, suurtükimehed tegid isegi mõne "tühja" paugu ja vandusid, et selle vähese pärast pidi toruõnt puhastama, nii et nahk märg. Manöövrid lõppesid ulatusliku õise rännakuga setu külade vahel. Muidu tagasihoidlik leitnant õhutas nüüd laulma, kas või kõige ropemaid, mida sõdurisuu tundis. Manöövrpäevad lõppesid meeskonnale saunapäevaga kloostrі saunas. Meenutuseks neist kaugetest päevadest on mul piltki saunast tulnud meestest kloostrі laial trepil. Oli ilmne, et meie grupp munkadele ei meeldinud. Jutule ei saanud ka vene keele oskajad. "Rõõmustama peaksite eesti sõdurite üle", mõtlesin. Teie suguvennad teisel pool piiri on enamiku kloostrіd teinud hobuse tallideks või viljahoidlateks! Siin saate vabalt küünlaid müüa ja setu rahvale teenistust pidada...

1936. aasta märtsi lõpul olin väljateeninud reamehena kodus tagasi. Nüüd oli kõrgema tehnikaülikooli-Instituudi avamine kindel. Pikemat puhkust võtta ei saanud. Tuli teenida stardiraha ja valmistuda sisseastumiseksamiteks. Eksamid õnnestusid. Konkursil üks kahe vastu olin saja sissesaanu hulgas neljakümne esimene. Kui avaaktusel esimene rektor prof P. Kogermann soovis õnne neile, kes said kaasa elada õppeasutuse avamisele, "mida järgmised enam ei saa", siis olin õnnelik koos teiste sõjaväest tulnutelega. Mitu aastat hiljem, vabariigi viimasel põllumajandus-tööstusnäitusel Tallinnas olin süvenenud uue eesti kapitaliga ehitatud tööstusettevõtte — Tootsi Briketivabriku reklaamitud toodangu "just kui eesti kivisüsi" uurimisele, kui otse tundsin, et keegi mind vaatab. See oli Vanatuhk ehk kodanikunimega härra Z. Naerulsui ja väga nooruslikult tutvustas ta mulle kena noorikut, oma naist ja otse uhkustundega ka naise süles olevat tüdart. Ta oli tsiviilne. Kandis kaabut, mistõttu on mõistetav, et ma teda kohe ära ei tundnud. Nagu ma aru sain, teenis ta nüüd Valgas. Mu kaaslastes tirisid mind edasi, mistõttu pidin katkestama huvitavaks kujuneva kohtumise, mis jäigi viimaseks.

... Mõni aasta edasi lugesin "Rahva Häälest", et Valgas on saksa okupatsiooniaegsete süütegude eest surma mõistetud omakaitselane Z. Otsus täide saadetud...

BEST Europe ja Tehnikaülikool

BEST Europe on Euroopa teadusasutuste ja ülikoolide õppejõudude, teadlaste, nende teadus- ja uurimistööde andmebaas, mille loomise tingisid peale muu ka teaduse ja tööstuse üha tihenevad sidemed. *BEST Europe* on üks osa kogu Euroopa rahvusvahelisest andmebaaside võrgust, kuhu on lülitatud sellised andmebaasid nagu *BEST Great Britain*, *BEST Services*, *Current Reseach* ning teaduse ja tehnika *Who's Who*. Andmebaasis osalemine aitab leida vajalikke teadus- ja ärikontakte, laiendada töövõimalusi jpm. Selle kasutajad on peale teadus- ja õppeasutuste ka suured tööstusfirmad, kes otsivad ja leiavad sealt vajalikke erialainimesi, asutusi, uurimisgrupe...

*BEST Europe*t korraldab Šoti firma Cartemill International Ltd, kes pöördus juba 1993. a lõpul Tehnikaülikooli poole ettepanekuga osaleda ülalmainitud andmebaasis. Leping kirjutati alla 2. novembril 1994. a. Selle kohaselt saab Tehnikaülikool tasuta kasutada järgmisi andmebaase, kui ta saadab firmale vähemalt 75 ankeeti: *BEST*

Europe, *BEST Service*, *BEST Great Britain*.

Uskumatu, aga sel ajal välja saadetud 140st ankeedist õnnestus teabetalitusel suurte jõupingutustega tagasi saada vaid 66. Seegi võttis ligi aasta aega. Juhtkonna otsusel saadeti ankeedid professoritele, aseprofessoritele, õpetoolide juhatajatele — st just neile, kes praegu nii mures on Tehnikaülikooli maine pärast. Mis oleks veel parem võimalus tasuta reklaamida oma teadussaavutusi ja tutvustada Euroopas oma uusimaid publikatsioone. See tõstaks kindlalt kogu ülikooli mainet; ka nende silmis, kes mainet reklaamiga ei samasta.

Käesoleval aastal on tööd laiendatud ja me saadaksime Šotimaale kõikide teaduskraadiga töötajate ankeedid. Seal ollakse neist väga huvitatud. 1996. aasta jaanuaris saadeti TTÜs laiali veel u 300 ankeeti, seega kokku pea 450. Ankeedi vorm koos näidiselega on ka võrgus: EDU serveri O kettal, kus nüüd Teab kataloog asub (COMMON / TEAB / BESTEURO, MS Wordi

dokumendina). Kes mingil põjusel pole ankeeti saanud, palun võtke see võrgust ja saatke täidetult teabetalitusse. Täitmine ei ole keeruline: 11 küsimuse vastused võite kirjutada käsitsi ankeeti või saata e-mailiga aadressil harumaa@edu.ttu.ee.

Lugupeetud professorid ja kõik juhatajad, kes te mingil põhjusel pole meie palvetele siiani reageerinud, teabetalitus ootab ikka veel Teie ankeeti!

Teade ka neile, kes on varemalt oma ankeedi täitnud, kuid sooviksid seal midagi muuta (uus uurimistöö, publikatsioonid, patendid, kraad jne), tooge palun uued andmed meile; saadame nad edasi.

Teabetalitus tänab kõiki, kes oma ankeedi meile suuremate palveteta saatsid ja ka neid, kes sellega ühel või teisel põhjusel viivitanud on, aga seda varsti teevad. Kõikidele küsimustele vastame meelsasti.

Helgi Arumaa

TTÜ teabetalitus

Keelefirma TEA väljaannete soodushindadega müügikord õppeasutustele 15. märtsini 1996.a

PASSWORD. Inglise-estivi seletav sõnaraamat

Originaalne sõnaraamat, mis ühendab seletava ja tõlkesõnaraamatu eelised ja sisaldab 45 000 inglise märksõna vastetega ja lisana eesti-inglise indeksi. Hind 208 EEK.

Inglise-estivi majandussõnaraamat

Originaalne 34 000 terminit sisaldav laia profiiliga majandussõnaraamat. Hind 216 EEK.

Eesti-saksa / saksa-estivi ärisõnastik

Tõlkesõnaraamat, mis sisaldab 34 000 märksõna. Hind 175 EEK.

Soome-Eesti ärisõnastik

Tõlkesõnaraamat, mis sisaldab 24 000 märksõna kõigist olulisematest äri ja majandusvaldkondadest. Hind 185 EEK.

English-Russian Business Dictionary

Tõlkesõnaraamat, mis on ulatusliku seletava osaga ja sisaldab 1600 terminit olulisematest äri- ja majandusvaldkondadest. Hind 148 EEK.

Let's Start Business

Kaasaegne ärikeeke õpik firmajuhtidele ja sekretärile ning kõigile neile, kes oma igapäevases asjaajamistöös inglise keelt kasutavad. Hind 39 EEK.

English for Sekretaries

Kaasaegne inglise ärikeeke õpik sekretärile ja kõigile neile, kes asjaajamistöös inglise keelega kokku puutuvad. Hind 55 EEK.

Meet Your Friend

Vestmik, mis sisaldab põhisõnavara ja dialooge kõige olulisematel igapäevateemadel. Hind 25 EEK.

ESTEL Test

Standardtest, mis baseerub inglise keele keskkooliprogrammidel. Hind 15 EEK.

Grammar is Easy!

Kaasaegne inglise keele grammatika, mis sobib inglise keele algkursusel süstemaatiliseks keeleõppeks ja ka grammatika kordamiseks edasijõudnuile. Hind 39 EEK.

Hämmeldunu teejuht

Läänes tuntud filosoofi F. Schumacheri teos, kus käsitletakse materialistliku maailmavaate poolt hüljatud hinge ja vaimu olemust ning religiooni rolli inimkonna ajaloos.

Keelefirma TEA, Liivalaia 28, EE001 Tallinn, tel 666 593, 449 253.

Välissuhete talitus teatab

5-8. mail 1996 toimub Rostocki Ülikooli ja grupi FEDORA (*the European Forum on Student Guidance*) koostöö tulemusena Rostockis üle-euroopaline konverents "Graduate Employment in Europe - the Challenge for Universities", mis käsitleb probleemistikku Euroopa tööturu ja kõrgkoolide lõpetajate suhetes.

Konverents pakub tööandjatele, tudenginõustajatele, üliõpilastele, üliõpilasorganisatsioonidele, õppejõududele ja kõrgkoolide administratsioonile võimaluse luua kontakte ning saada ülevaade kõrghariduse arengust ja aktuaalsetest suundadest rahvusvahelisel tasemel. Eesmärgiks on avada kõrgkoolide lõpetanutele paremad väljavaated Euroopa tööturul ja soodustada ülalmainitud gruppide koostööd. Enim tähelepanu pälvib ülikoolide nõustajate roll tudengite ja kõrgkoolide lõpetanute aitamisel Euroopa tööturul orienteerumises.

Konverentsi teemade ring on väga lai, haarates nii üksikuid sotsiaalseid gruppe huvitavaid kui ka rahvusvahelise kõlapinnaga probleeme. Inglisekeelsed infolehed täpsema informatsiooniga konverentsi teemade kohta on TTÜ välissuhete talituses.

Konverentsi korraldajate kontaktaadress:

Dr Sabine Teichmann

Dezernentin für Studium und Lehre

Universität Rostock

D-18051 Rostock. Tel 49 381 498 1240, fax 49 381 498 1241.

Põhjamaade Ministrite Nõukogu stipendiumiprogramm CIMO-stipendiumid Soome

1-6 kuulised stipendiumid Baltimaade ja Lähi-Venemaa teaduritele, õppejõududele ja üliõpilastele ülikoolides ja õppeasutustes uurimiseks / õppimiseks. Mõeldud eelkõige Baltimaade (Eesti) arengut soodustavatele erialadele ning valdkondadele, kus Põhjamaade kogemus on hädavajalik.

3-12 kuulised stipendiumid noorteadlastele (magistrantidele, doktorantidele). Stipendiumitaotluse peab esitama vastav Soome ülikool või asutus, kuhu taotleja soovib minna. Taotleja piirvanus on 35 a.

4-9 kuulised stipendiumid soome keele, kirjanduse, kultuuri, etnoloogia, folkloori ja fennougristika õpinguteks Soome ülikoolides. Taotlusi võib esitada aastaringelt.

Stipendiumi taotleda soovijatel pöörduda:

Põhjamaade Nõukogu Infobüroo

Tallinn Pikk 11, tel 640 66 26, fax 640 66 22, e-mail: nioinfo@finhost.fi

või

Centre for International Mobility (CIMO)

P.O.Box 343

FIN-00531 Helsinki

Finland

Taotluste CIMO-sse esitamise tähtajad on **1. märts ja 1. oktoober 1996**

Info Soome ülikoolide kohta ja ingliskeelsed infolehed välissuhete talituses.

Tallinna Tehnikaülikoolil on 1993 a novembrist leping reisifirmaga *Baltic Tours*, kes senise kogemuse põhjal on osutunud usaldusväärseks ja soodsaks lepingupartneriks. Uue aasta alguses ülalatas *Baltic Tours* TTÜd meeldiva pakkumisega: olles reisifirma kliendi-kaardi omanik, võib TTÜ saada hulga soodustusi erinevate teenuste kasutamisel. Pakutavad soodustused on järgmised:

Finest Hotel Group-hotell Palace — 10 %line soodustus
hotellid Taru ja Rannahotell — 7 %line soodustus
Finest restoranides — 7%line soodustus

restoran "Carina" — 25%line soodustus, välja arvatud alkohol

E-Takso — 10%line soodustus

spordiklubi Flexer — 10%line soodustus

AGFA fotosalongide teenused — 15%line soodustus

kindlustusfirma ASA — reisi- ja elukindlustus 10%

kindlustus 5%

ajakirja "Stiil" - aasta- või poolaastatellimus soodushinnaga 190/96 EEK
hotell "Pirita" — pakutavatest teenustest 10%

Kuningate kauplused — 5%line soodustus

Ervin's Tex-Mex Restoran — 10% soodustus.

Lisaks ülalnimetatutele on kliendi-kaardi omanikul *Baltic Tours* teenuseid kasutades veel rida muid kliendisoodustusi. Eelkõige on kliendi-kaart mõeldud TTÜ väliskülastajate vastuvõtuga seotud kulude ja TTÜ töötajate reisikulude vähendamiseks. Täpsemalt infot kliendikaardi kasutamise ja soodustuste kohta saab TTÜ välissuhete talitusest.

Loodame, et *Baltic Tours* heapartnerlik pakkumine aitab meie inimesi nii reisimise kui võõrustamise korral.

TTÜ välissuhete talitus, VI-212, tel 537 247

TTÜ ajaleht ♦ Ilmub 30. aprillist 1949 ♦ Toimetaja Urmi Reinde ♦ ✉ TTÜ, Tallinn EE0026, Ehitajate 5, VI-211 ☎ 537 261 ♦ Arvutimakett N. Majevskaia ♦ TTÜ trükikoda ♦ T. 41 ♦ Hind 50 s .